



Βρυξέλλες, 10 Μαρτίου 2023
(OR. en)

7311/23

POLMAR 17
POLGEN 28
POLMIL 51
CYBER 55
HYBRID 9
RELEX 329
MARE 8
MAR 38
COMAR 14
JAI 292
CSDP/PSDC 203
CFSP/PESC 418
ENV 227
PECHE 80
TRANS 90

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	JOIN(2023) 8 final
Θέμα:	ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σχετικά με την επικαιροποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για τη ναυτιλιακή ασφάλεια και του σχεδίου δράσης της «Βελτιωμένη στρατηγική της ΕΕ για τη ναυτιλιακή ασφάλεια όσον αφορά τις εξελισσόμενες απειλές στη θάλασσα»

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - JOIN(2023) 8 final.

συνημμ.: JOIN(2023) 8 final



ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΥΠΑΤΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΚΟΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Βρυξέλλες, 10.3.2023
JOIN(2023) 8 final

**ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**σχετικά με την επικαιροποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για τη ναυτιλιακή ασφάλεια
και του σχεδίου δράσης της «Βελτιωμένη στρατηγική της ΕΕ για τη ναυτιλιακή
ασφάλεια όσον αφορά τις εξελισσόμενες απειλές στη θάλασσα»**

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ασφάλεια στη θάλασσα είναι ζωτικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τα κράτη μέλη της. Από κοινού, τα κράτη μέλη της ΕΕ αποτελούν τη μεγαλύτερη συνδυσασμένη αποκλειστική οικονομική ζώνη στον κόσμο. Η οικονομία της ΕΕ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ασφάλεια και την προστασία των ωκεανών: πάνω από το 80 % του παγκόσμιου εμπορίου διεξάγεται διά θαλάσσης, περίπου τα δύο τρίτα του παγκόσμιου εφοδιασμού πετρελαίου και αερίου είτε εξορύσσονται στη θάλασσα είτε μεταφέρονται δια θαλάσσης¹, και έως και το 99 % των παγκόσμιων ροών δεδομένων διαβιβάζονται μέσω υποθαλάσσιων καλωδίων². Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική διακυβέρνηση των ωκεανών, να προστατευθούν οι ωκεανοί και ο θαλάσσιος βυθός, και να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας³, ο παγκόσμιος τομέας της ναυτιλίας πρέπει να είναι ασφαλής.

Από το 2014, η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια στη θάλασσα (EUMSS) και το σχετικό σχέδιο δράσης⁴ παρέχουν το πλαίσιο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας στη θάλασσα. Η στρατηγική έχει προωθήσει τη στενότερη συνεργασία μεταξύ μη στρατιωτικών και στρατιωτικών αρχών, ιδίως μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών. Έχει συμβάλει στην προώθηση της διακυβέρνησης στη θάλασσα βάσει κανόνων και έχει δώσει ώθηση στη διεθνή συνεργασία. Έχει ενισχύσει την αυτονομία και την ικανότητα της ΕΕ να αντιμετωπίζει απειλές για τη ναυτιλιακή ασφάλεια⁵.

Η ΕΕ διαδραματίζει ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο ως πάροχος ναυτιλιακής ασφάλειας σε παγκόσμιο επίπεδο, διεξάγοντας τις δικές της ναυτικές επιχειρήσεις, π.χ. Atalanta⁶ και Irini⁷, εφαρμόζοντας την έννοια της «Συντονισμένης Παρουσίας στη Θάλασσα» (ΣΠΘ)⁸, και προωθώντας την επίγνωση καταστάσεων στον τομέα της ναυτιλίας και συνεργαζόμενη με ευρύ φάσμα εξωτερικών εταίρων. Τα επιχειρησιακά συστήματα του προγράμματος Copernicus που αφορούν τη θαλάσσια επιτήρηση και την επιτήρηση των συνόρων, τα οποία υλοποιούνται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ασφάλεια στη Θάλασσα (EMSA) και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) παρέχουν διαστημικές παρατηρήσεις, συμπληρώνοντας τις υπηρεσίες πλοήγησης των δορυφόρων του προγράμματος Galileo.

Το συνολικό στρατηγικό περιβάλλον υφίσταται δραστικές αλλαγές. Δεδομένης της αναδιαμόρφωσής του λόγω της κλιματικής κρίσης και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της επιδείνωσής του λόγω της παράνομης και αδικαιολόγητης στρατιωτικής επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, απαιτεί αυξημένη δράση από την ΕΕ ως διεθνή πάροχο ασφάλειας.

¹ JOIN(2022) 28 final.

² [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702557/EXPO_IDA\(2022\)702557_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702557/EXPO_IDA(2022)702557_EN.pdf)

³ COM(2021) 240 final.

⁴ Έγγραφο 11205/14 του Συμβουλίου και συμπεράσματα 10494/18 του Συμβουλίου.

⁵ Συμπεράσματα 9946/21 του Συμβουλίου.

⁶ <https://eunavfor.eu/>

⁷ <https://www.operationirini.eu/>

⁸ Συμπεράσματα 06256/22 και 06255/22 Συμβουλίου.

Σύμφωνα με τη Στρατηγική Πυξίδα της ΕΕ για την ασφάλεια και την άμυνα⁹, η παρούσα επικαιροποίηση της EUMSS και του σχεδίου δράσης της αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων. Αποτελεί ευκαιρία για την προώθηση βιώσιμων λύσεων για τα προβλήματα ναυτιλιακής ασφάλειας. Αποτελεί επίσης ευκαιρία για την περαιτέρω ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ σε διεθνές επίπεδο και την περαιτέρω διασφάλιση της πρόσβασης της ΕΕ σε έναν ολόενα και πιο αμφισβητούμενο τομέα της ναυτιλίας.

Η επικαιροποιημένη EUMSS αποτελεί το πλαίσιο για την ανάληψη περαιτέρω δράσης από την ΕΕ, με σκοπό την προστασία των συμφερόντων της στη θάλασσα, καθώς και την προστασία των πολιτών, των αξιών και της οικονομίας της. Στόχος είναι η προώθηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, με παράλληλη τήρηση της αρχής της βιωσιμότητας και της προστασίας της βιοποικιλότητας. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα εφαρμόσουν την επικαιροποιημένη στρατηγική, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους.

II. ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Πολλά έχουν αλλάξει στο παγκόσμιο γεωπολιτικό πλαίσιο αφότου εγκρίθηκε η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ασφάλεια στη θάλασσα το 2014, γεγονός που απαιτεί νέα και ενισχυμένη δράση. Η ανάλυση απειλών της ΕΕ καταδεικνύει ότι η ΕΕ αντιμετωπίζει αυξημένες απειλές και προκλήσεις, μεταξύ άλλων και στον τομέα της ναυτιλίας¹⁰. Ο στρατηγικός ανταγωνισμός για ισχύ και πόρους εντείνεται. Οι απειλές καθίστανται ολόενα και πιο σύνθετες και πολυεπίπεδες, καθώς ορισμένες χώρες επιδιώκουν να επαναπροσδιορίσουν τις βασικές αρχές της πολυμερούς τάξης, μεταξύ άλλων μέσω παραβιάσεων της εθνικής κυριαρχίας και των συνόρων. Η στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας επανέφερε τον πόλεμο στην Ευρώπη και δημιούργησε νέους κινδύνους, καθώς και αρνητικές δευτερογενείς επιπτώσεις όσον αφορά τη ναυτιλιακή ασφάλεια και την ευρωπαϊκή οικονομία, επηρεάζοντας τους Ευρωπαίους πολίτες και τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

Η ναυτιλιακή ασφάλεια αντιμετωπίζει προκλήσεις σε πολλές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των εδαφικών και θαλάσσιων διαφορών, του ανταγωνισμού για τους φυσικούς πόρους και των απειλών κατά της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας και των δικαιωμάτων αβλαβούς διέλευσης και πλου διέλευσης. Οι προκλήσεις αυτές δημιουργούν εντάσεις σε θαλάσσιες λεκάνες γύρω από την ΕΕ, όπως η Μεσόγειος Θάλασσα, ο Εύξεινος Πόντος και η Βαλτική Θάλασσα, οι οποίες επιδεινώνονται από τη στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Παρατηρείται επίσης αύξηση των προκλήσεων για τη ναυτιλιακή ασφάλεια πέραν της Ευρώπης, ιδίως στον Κόλπο της Γουινέας, στον Κόλπο του Άντεν, στα στενά του Ορμούζ, στα στενά της Μαλάκας και στη Νότια Σινική Θάλασσα. Ορισμένες τρίτες χώρες αυξάνουν τις ικανότητες και τις διεκδικήσεις τους στη θάλασσα και αναλαμβάνουν μονομερή δράση. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση βίας ή την παραβίαση της εθνικής κυριαρχίας άλλων χωρών. Οι ενέργειες αυτές θέτουν εν αμφιβόλω το κράτος δικαίου

⁹ Έγγραφο 7371/22 του Συμβουλίου.

¹⁰ Η ανάλυση απειλών της ΕΕ είναι μια ολοκληρωμένη και βασισμένη σε πληροφορίες ανάλυση του φάσματος των απειλών και των προκλήσεων που αντιμετωπίζει ή ενδέχεται να αντιμετωπίσει στο μέλλον η ΕΕ.

Επικαιροποιείται τακτικά και χρησιμεύει ως πηγή γενικών πληροφοριών για την εκπόνηση και την υλοποίηση της Στρατηγικής Πυξίδας της ΕΕ για την ασφάλεια και την άμυνα.

και τη διεθνή τάξη που βασίζεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS).

Η περιοχή του Ινδοειρηνικού, όπου η ΕΕ έχει εξόχως απόκεντρες περιοχές (στον Ινδικό Ωκεανό) και υπερπόντιες χώρες και εδάφη (στον Ειρηνικό Ωκεανό), έχει καταστεί περιοχή **έντονου γεωπολιτικού ανταγωνισμού**. Η επίδειξη βίας και οι αυξημένες εντάσεις σε περιοχές όπως η Νότια και Ανατολική Σινική Θάλασσα και τα στενά της Ταϊβάν επηρεάζουν την παγκόσμια ασφάλεια και έχουν άμεσες επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή ασφάλεια και ευημερία. Η διατήρηση της σταθερότητας και της ασφάλειας σε βασικές ναυτιλιακές οδούς, όπως τα στενά της Μαλάκας και της Σιγκαπούρης, το Κέρας της Αφρικής και ο Ινδικός Ωκεανός, απαιτούν από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της να επεκτείνουν την παρουσία και τη δράση τους στις εν λόγω περιοχές, σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό.

Η κλιματική αλλαγή και η θαλάσσια ρύπανση αναμένεται να έχουν σημαντικές και μακροχρόνιες δυσμενείς επιπτώσεις όσον αφορά τη ναυτιλιακή ασφάλεια. Οι επιπτώσεις αυτές θα περιλαμβάνουν πλημμύρες σε παράκτιες περιοχές και νησιά, απώλεια κοραλλιογενών υφάλων, μαγκρόβιας βλάστησης και άλλων υγροτόπων, καθώς και εξάντληση των ιχθυοποθεμάτων¹¹. Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές των κινδύνων αυξάνοντας την αστάθεια και την ανισότητα, επιδεινώνοντας το διεθνικό έγκλημα, την πειρατεία και τις εντάσεις για τους θαλάσσιους πόρους. Αυτό απαιτεί μια νέα οπτική η οποία θα δώσει στην ΕΕ τη δυνατότητα να καταστήσει την κοινωνία πιο ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, να προστατεύσει τη φύση και να αντιστρέψει την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων¹². Αντίστοιχα, κενά ναυτιλιακής ασφάλειας μπορεί να οδηγήσουν σε περιβαλλοντικές καταστροφές, όπως η παρεμπόδιση της πρόσβασης σε μολυσμένους χώρους, η εκτροπή κονδυλίων από την προστασία του περιβάλλοντος ή οι πράξεις δολιοφθοράς κατά θαλάσσιων υποδομών. Επιπλέον, η στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας έχει προκαλέσει όχι μόνο καταστροφικές επιπτώσεις στους ανθρώπους και στην οικονομία, αλλά και σημαντική απώλεια της βιοποικιλότητας¹³. Είναι, επομένως, σημαντικό να αντιμετωπιστούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ της κλιματικής αλλαγής, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών και της ναυτιλιακής ασφάλειας, μεταξύ άλλων μέσω συνεχιζόμενων και νέων στοχευμένων ερευνών.

Οι επιθέσεις κατά των αγωγών Nord Stream στη Βαλτική Θάλασσα το 2022, η παράνομη παρουσία μη επανδρωμένων οχημάτων γύρω από υπεράκτιες εγκαταστάσεις στη Βόρεια Θάλασσα και οι επαναλαμβανόμενες **υβριδικές επιθέσεις και κυβερνοεπιθέσεις κατά θαλάσσιων υποδομών** απαιτούν από την ΕΕ να ενισχύσει τη δράση της και να προστατεύσει αποτελεσματικότερα τις κρίσιμες υποδομές, ιδίως μέσω ανάπτυξης καινοτόμων τεχνολογιών. Καθώς ο κλάδος της ναυτιλίας τελεί υπό ψηφιακό μετασχηματισμό, η πολυπλοκότητά του και τα δυνητικά τρωτά του σημεία έχουν αυξηθεί. Αυξάνει ολοένα και περισσότερο η πιθανότητα χρήσης υβριδικών μέσων και μέσων του κυβερνοχώρου από κακόβουλους παράγοντες με στόχο τις θαλάσσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των υποθαλάσσιων καλωδίων και αγωγών, καθώς και των λιμένων και των πλοίων. Η σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με συντονισμένη προσέγγιση σε επίπεδο Ένωσης με σκοπό την ενίσχυση της

¹¹ Εκθέσεις SROCC (2019) και WGII της IPCC, AR6 (2022).

¹² COM(2020) 380 final.

¹³ Ιδίως, η ανησυχητική αύξηση της θνησιμότητας των κητοειδών στον Εύξεινο Πόντο.

ανθεκτικότητας των κρίσιμων υποδομών¹⁴ αναγνωρίζει αυτή την ανάγκη για ανάληψη δράσης. Επιπλέον, η σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τους στόχους της Ένωσης για την ανθεκτικότητα στις καταστροφές καθορίζει μέτρα που μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ετοιμότητας και της ικανότητας αντίδρασης της ΕΕ και των κρατών μελών σε φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, μεταξύ άλλων στη θάλασσα¹⁵.

Οι απειλές και οι παράνομες δραστηριότητες —όπως η **πειρατεία και οι ένοπλες ληστείες στη θάλασσα, το οργανωμένο έγκλημα, συμπεριλαμβανομένων της λαθραίας διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων, η εμπορία όπλων και ναρκωτικών, η τρομοκρατία, η παράνομη, αδήλωτη και ανεξέλεγκτη (ΠΑΑ) αλιεία, άλλες παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της μη επιτρεπόμενης εξερεύνησης στις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των κρατών μελών της ΕΕ, και το μη εκραγέν υλικό¹⁶ στη θάλασσα**— παραμένουν εξίσου κρίσιμες προκλήσεις σε πολλές περιοχές, με ορισμένες παράκτιες περιοχές και απομακρυσμένες περιοχές της ΕΕ να είναι ιδιαίτερα ευάλωτες. Ορισμένες από αυτές τις παράνομες δραστηριότητες ίσως διευκολύνονται από την ελλιπή ασφάλεια των λιμένων. Οι κακόβουλοι παράγοντες μπορούν επίσης να συνδυάσουν αυτές τις απειλές και δραστηριότητες για να προβούν σε υβριδικές επιθέσεις κατά της ΕΕ και των κρατών μελών της.

III. ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Ενόψει των εξελισσόμενων απειλών κατά της ναυτιλιακής ασφάλειας, τα θεμελιώδη συμφέροντα της ΕΕ είναι τα εξής:

- η ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και των κρατών μελών, των πολιτών και των εταίρων της·
- η διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και σταθερότητας, καθώς και η διατήρηση ελεύθερων και ανοικτών θαλάσσιων πλωτών οδών·
- η προάσπιση του διεθνούς δικαίου, ιδίως της UNCLOS ως του γενικού νομικού πλαισίου που διέπει όλες τις δραστηριότητες στους ωκεανούς, καθώς και η προώθηση της χρηστής διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών, μεταξύ άλλων μέσω περιφερειακών συμβάσεων για τη θάλασσα, καθώς και η εφαρμογή της συμφωνίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) για τις επιδοτήσεις στον τομέα της αλιείας¹⁷.
- η προστασία των φυσικών πόρων και του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος όσον αφορά την ασφάλεια στη θάλασσα·

¹⁴ 2023/C 20/01

¹⁵ COM(2023) 61 final και 2023/C 56/01.

¹⁶ Το μη εκραγέν υλικό αναφέρεται σε εκρηκτικά όπλα (βόμβες, κελύφη, χειροβομβίδες, νάρκες ξηράς, ναυτικές νάρκες, πυρομαχικά διασποράς και άλλα πυρομαχικά) που δεν εξεργάγησαν και εξακολουθούν να ενέχουν κίνδυνο έκρηξης, ενίοτε πολλές δεκαετίες μετά τη χρήση ή την απόρριψή τους.

¹⁷ https://www.wto.org/english/tratop_e/rulesneg_e/fish_e/fish_e.htm

- η διασφάλιση της ανθεκτικότητας και της προστασίας των κρίσιμων θαλάσσιων υποδομών¹⁸ (χερσαίων και υπεράκτιων), μεταξύ άλλων μέσω αντιμετώπισης των κινδύνων και των απειλών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, καθώς και εκείνων που προκύπτουν από άμεσες ξένες επενδύσεις·
- η ενδυνάμωση της ανθεκτικότητας και της προστασίας των κόμβων εφοδιαστικής, δηλαδή των λιμένων, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης των κινδύνων που σχετίζονται με τη διαφθορά και τις παράνομες δραστηριότητες·
- η προστασία των οικονομικών δραστηριοτήτων στη θάλασσα, η οποία συμβάλλει σε μια βιώσιμη γαλάζια οικονομία (χερσαία και υπεράκτια)·
- η προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και της εσωτερικής της ασφάλειας για την αντιμετώπιση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών, της εμπορίας ανθρώπων και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των παράνομων δραστηριοτήτων εξερεύνησης και γεώτρησης υδρογονανθράκων·
- η διασφάλιση της ικανότητας ταχείας και αποτελεσματικής δράσης στον τομέα της ναυτιλίας, καθώς και σε άλλους επιχειρησιακούς τομείς (π.χ. στην ξηρά, στον αέρα, στον κυβερνοχώρο και στο απώτερο διάστημα)·
- η διασφάλιση της ασφάλειας και της προστασίας των ναυτικών σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σύμβασης ναυτικής εργασίας και άλλων σχετικών συμβάσεων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

IV. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η επικαιροποιημένη στρατηγική για τη ναυτιλιακή ασφάλεια θα συμβάλει στην προστασία των προαναφερθέντων συμφερόντων της ΕΕ από τις εξελισσόμενες και αυξανόμενες απειλές για τη ναυτιλιακή ασφάλεια. Για τον σκοπό αυτόν, η ΕΕ θα εντείνει τη δράση της στο πλαίσιο έξι στρατηγικών στόχων:

¹⁸Για παράδειγμα, υποθαλάσσια καλώδια και αγωγοί, κόμβοι εφοδιαστικής (δηλαδή λιμένες), υπεράκτιες εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υπεράκτιες εξέδρες πετρελαίου και πετρελαίου εσωτερικής καύσης κ.λπ.

1. εντατικοποίηση των δραστηριοτήτων στη θάλασσα·
2. συνεργασία με εταίρους·
3. ανάληψη ηγετικού ρόλου όσον αφορά την επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας¹⁹·
4. διαχείριση κινδύνων και απειλών·
5. ενίσχυση ικανοτήτων·
6. εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η δράση της ΕΕ στο πλαίσιο αυτών των στρατηγικών στόχων θα εξακολουθήσει να διέπεται από τις αρχές της EUMSS του 2014: διατομεακή προσέγγιση, λειτουργική ακεραιότητα, σεβασμός των διεθνών κανόνων —διεθνές δίκαιο, ανθρώπινα δικαιώματα και δημοκρατία, καθώς και πλήρης συμμόρφωση με την UNCLOS— και τον θαλάσσιο πολυμερισμό. Η επικαιροποιημένη EUMSS θα υλοποιηθεί μέσω ενός σχεδίου δράσης (**στο παράρτημα**) και στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης²⁰. Για την υλοποίηση της στρατηγικής αυτής, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη της, η ΕΕ θα χρησιμοποιήσει το σύνολο των μη στρατιωτικών και στρατιωτικών πολιτικών, εργαλείων και μέσων και θα συντονίζει τις πολιτικές και τις δραστηριότητες όλων των σχετικών φορέων σε ευρωπαϊκό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ενισχύοντας τις συνέργειες και τη συμπληρωματικότητά τους. Η στρατηγική θα προωθηθεί επίσης μια πιο συνεκτική προσέγγιση της ΕΕ έναντι των εξωτερικών συγκρούσεων και κρίσεων, ώστε να ενισχυθεί η ασφάλεια της ΕΕ και των πολιτών της.

Η επικαιροποιημένη στρατηγική θα περιλαμβάνει ειδικές δράσεις για κάθε θαλάσσια λεκάνη γύρω από την ΕΕ. Η δράση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιφερειακές στρατηγικές της ΕΕ²¹ και τα προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων, καθώς και τη συνεργασία με τις χώρες εταίρους.

¹⁹ Η αντίληψη της κατάστασης στον τομέα της ναυτιλίας σημαίνει αποτελεσματική κατανόηση των δραστηριοτήτων που συνδέονται με τον τομέα της ναυτιλίας, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ασφάλεια, την προστασία, την οικονομία ή το περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της. Με βάση σαφώς καθορισμένες ανάγκες και δικαιώματα των χρηστών, βοηθά τις αρχές που είναι αρμόδιες για τις δραστηριότητες παρακολούθησης και επιτήρησης στην πρόληψη και διαχείριση, με σφαιρικό τρόπο, όλων των συναφών καταστάσεων, συμβάντων και ενεργειών που σχετίζονται με τον τομέα της ναυτιλίας της ΕΕ. Ο τομέας της ναυτιλίας της ΕΕ περιλαμβάνει τα χωρικά ύδατα, τις Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες και τις υφαλοκρηπίδες των κρατών μελών της ΕΕ, όπως ορίζονται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας του 1982, καθώς και όλες τις σχετικές με τη θάλασσα δραστηριότητες που πραγματοποιούνται εντός αυτών, στον βυθό, κάτω από την επιφάνεια, στην επιφάνεια και πάνω από τη θάλασσα, καθώς και οι εγκαταστάσεις, τα φορτηγά πλοία, τα πλοία και τα σκάφη που φέρουν σημαία ΕΕ, ανήκουν στην ΕΕ ή τελούν υπό τη διαχείριση της ΕΕ ή με άλλο τρόπο συνδέονται με αυτή.

²⁰ Η «ολοκληρωμένη προσέγγιση της ΕΕ έναντι των εξωτερικών συγκρούσεων και κρίσεων» βασίζεται στη συνολική στρατηγική της ΕΕ του 2016 (Συμπεράσματα EUCO 26/16 και 13202/16 του Συμβουλίου) και εγκρίθηκε με τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2018 (5413/18). Προσδιορίζει το πλαίσιο για μια πιο συνεκτική και ολιστική προσέγγιση της ΕΕ έναντι των εξωτερικών συγκρούσεων και κρίσεων, προωθεί την ανθρώπινη ασφάλεια και παράλληλα αυξάνει την ασφάλεια της ΕΕ και των πολιτών της.

²¹ Όπως η ολοκληρωμένη στρατηγική με την Αφρική [JOIN(2020) 4 final], η στρατηγική της ΕΕ για τον κόλπο της Γουινέας (7671/14), η στρατηγική της ΕΕ για τον Ινδοειρηνικό [JOIN(2021) 24 final], η στρατηγική της ΕΕ για την Αρκτική [JOIN(2021) 27 final], η στρατηγική για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές COM(2022).

1. Εντατικοποίηση των δραστηριοτήτων στη θάλασσα

Η Στρατηγική Πυξίδα της ΕΕ ζητεί την περαιτέρω ενίσχυση της δέσμευσης της ΕΕ για τη ναυτιλιακή ασφάλεια. Στο πλαίσιο της **Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ)**, η επιχείρηση Atalanta δραστηριοποιείται στον Δυτικό Ινδικό Ωκεανό από το 2008. Λόγω των έως τώρα επιτυχιών της, η εντολή της επιχείρησης Atalanta επεκτάθηκε ώστε, πέραν της καταπολέμησης της πειρατείας, να καταστεί μια ευρύτερη επιχείρηση για τη ναυτιλιακή ασφάλεια, και ενισχύει περαιτέρω τους δεσμούς και τις συνέργειες με την ευρωπαϊκή αποστολή για την επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας στα Στενά του Ορμούζ (EMASOH)²². Στη Μεσόγειο Θάλασσα, η επιχείρηση Irini έχει ως πρωταρχικό καθήκον την επιβολή του εμπάργκο όπλων του ΟΗΕ στη Λιβύη. Πρόκειται για άμεση συμβολή της ΕΕ στην ειρήνη και τη σταθερότητα στη Μεσόγειο, η οποία ενισχύει τη ναυτιλιακή ασφάλεια. Σύμφωνα με την ολοκληρωμένη προσέγγιση, η ΕΕ συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση της ναυτιλιακής ασφάλειας παρέχοντας εκπαίδευση και ανάπτυξη ικανοτήτων στους εταίρους μέσω μη στρατιωτικών αποστολών στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), όπως η αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την οικοδόμηση ικανοτήτων (EUCAP) στη Σομαλία.

Το 2021 η ΕΕ εισήγαγε τη νέα έννοια της **«Συντονισμένης Παρουσίας στη Θάλασσα» (ΣΠΘ)**. Αυτό το ευέλικτο νέο εργαλείο αποσκοπεί στην ενίσχυση της συλλογικής δέσμευσης της ΕΕ για την ασφάλεια στη θάλασσα, μέσω βέλτιστης αξιοποίησης των ναυτικών μέσων των κρατών μελών σε τομείς στρατηγικού ενδιαφέροντος για την ΕΕ. Στο πλαίσιο της ΣΠΘ, η ΕΕ θα πρέπει να εντείνει την καταπολέμηση των παράνομων και αθέμιτων δραστηριοτήτων στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένης της διακίνησης ναρκωτικών. Με βάση την πείρα που αποκτήθηκε από την εφαρμογή της ΣΠΘ στον Κόλπο της Γουινέας και στον Βορειοδυτικό Ινδικό Ωκεανό (συμπεριλαμβανομένης της Ερυθράς Θάλασσας), η ΕΕ θα εξετάσει νέες θαλάσσιες περιοχές ενδιαφέροντος προκειμένου να εφαρμόσει αυτή την έννοια. Ο ορισμός νέων θαλάσσιων περιοχών ενδιαφέροντος θα αυξήσει την επίγνωση καταστάσεων, τις εταιρικές σχέσεις και τη στρατηγική νοοτροπία της ΕΕ ως παράγοντα ναυτιλιακής ασφάλειας.

Η **Στρατηγική Πυξίδα της ΕΕ** υπογραμμίζει επίσης τη σημασία που έχει η εξασφάλιση ετοιμότητας και διαλειτουργικότητας μεταξύ των ναυτικών δυνάμεων των κρατών μελών της ΕΕ και καλεί την ΕΕ να διεξάγει πραγματικές ασκήσεις σε όλους τους τομείς. Ως εκ τούτου, η ΕΕ θα δρομολογήσει ετήσια ναυτική άσκηση για την ενίσχυση της ετοιμότητας, την προώθηση της διαλειτουργικότητας και την αντιμετώπιση των εξελισσόμενων απειλών για τη ναυτιλιακή ασφάλεια.

Η Επιτροπή, επικουρούμενη από τον EMSA, διενεργεί επιθεωρήσεις για τη ναυτιλιακή ασφάλεια σε λιμένες, λιμενικές εγκαταστάσεις και πλοία στην ΕΕ και διερευνά τρόπους για την ενίσχυση της ναυτιλιακής ασφάλειας σε τομείς όπως τα επιβατηγά πλοία ή η κυβερνοασφάλεια. Σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την ευρωπαϊκή **ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων**²³, το σύστημα επιτήρησης των θαλάσσιων συνόρων πρέπει να είναι σε θέση να ανιχνεύει, να αναγνωρίζει και, εάν υπάρχει ανάγκη, να εντοπίζει και να αναχαιτίζει όλα τα σκάφη που εισέρχονται στα χωρικά ύδατα και να συμβάλλει στη διασφάλιση της προστασίας και της διάσωσης ανθρώπινων ζωών στη θάλασσα υπό οποιεσδήποτε καιρικές συνθήκες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιούν με

²² <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/europe/news/article/european-maritime-awareness-in-the-soh-emasoh-political-statement-by-the>

²³ COM(2022) 303.

τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ικανότητες επιτήρησης που προσφέρει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex), με σκοπό την αναβάθμιση των εθνικών ικανοτήτων και της συνολικής επίγνωσης καταστάσεων.

Ο **Frontex** διεξάγει επιχειρήσεις, όπως Indalo, Themis και Poseidon, για τον έλεγχο των συνόρων της ΕΕ και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στη Μεσόγειο Θάλασσα, ιδίως της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Ο Frontex, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (EFCA) και ο EMSA διεξάγουν ναυτικές επιχειρήσεις πολλαπλών σκοπών για την καταπολέμηση της διασυνοριακής εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένης της παράνομης διακίνησης μεταναστών και της εμπορίας ανθρώπων, για τον εντοπισμό θαλάσσιας ρύπανσης και παράνομης αλιείας, καθώς και για την εκτέλεση άλλων καθηκόντων επιτήρησης σε πολλές θαλάσσιες λεκάνες γύρω από την ΕΕ, μεταξύ άλλων στον Εύξεινο Πόντο. Η ΕΕ θα πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω αυτές τις σημαντικές επιχειρήσεις πολλαπλών σκοπών.

Οι κύριες δράσεις της ΕΕ²⁴ για την ενίσχυση της ασφάλειας στη θάλασσα θα είναι:

- η διοργάνωση ετήσιας ναυτικής άσκησης της ΕΕ·
- η ενίσχυση των υφιστάμενων ναυτικών επιχειρήσεων της ΕΕ (Atalanta και Irini) με ναυτικά και αεροπορικά μέσα·
- η εξέταση νέων θαλάσσιων περιοχών ενδιαφέροντος για την εφαρμογή της ΣΠΘ, με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν και τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης·
- η εντατικοποίηση της καταπολέμησης των παράνομων και αθέμιτων δραστηριοτήτων στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένης της διακίνησης ναρκωτικών, στο πλαίσιο της ΣΠΘ·
- η διατήρηση και ενίσχυση των επιθεωρήσεων για την ασφάλεια στη θάλασσα στην ΕΕ και η διασφάλιση της κυβερνοασφάλειας και της ασφάλειας των επιβατηγών πλοίων·
- η εντατικοποίηση της συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τα καθήκοντα ακτοφυλακής μέσω προώθησης της ανάπτυξης ναυτικών επιχειρήσεων πολλαπλών σκοπών σε πολλές θαλάσσιες λεκάνες γύρω από την ΕΕ.

2. Συνεργασία με εταίρους

Η ΕΕ έχει ήδη δημιουργήσει σχέσεις και συνέργειες στον τομέα της ναυτιλιακής ασφάλειας με πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε περιφερειακό επίπεδο (π.χ. με τον ΟΗΕ, τον ΙΜΟ²⁵, το ΝΑΤΟ, την ΑΕ²⁶ και τον ΑΣΕΑΝ²⁷) και με

²⁴ Οι κύριες δράσεις της ΕΕ που απαριθμούνται στον καθέναν από τους έξι ειδικούς στόχους συνοψίζουν σημαντικά στοιχεία των δράσεων που παρουσιάζονται λεπτομερώς στο σχέδιο δράσης.

²⁵ Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών

²⁶ Αφρικανική Ένωση

²⁷ Η ασφάλεια στη θάλασσα αποτελεί κοινή προτεραιότητα τόσο για την ΕΕ όσο και για τον ΑΣΕΑΝ. Η συνεργασία μεταξύ των δύο περιοχών εστιάζει στην αντιμετώπιση των διακρατικών απειλών στη θάλασσα, όπως η πειρατεία, το λαθρεμπόριο, η παράνομη μετανάστευση, οι κίνδυνοι καταστροφών και οι επιπτώσεις της

διάφορες τρίτες χώρες, ιδίως στον Κόλπο της Γουινέας και στον Ινδοειρηνικό.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν επίσης αναπτύξει διεθνή συνεργασία μέσω διμερών διαλόγων, ελλιμενισμών και πραγματικών ασκήσεων, ιδίως στην περιοχή του Ινδοειρηνικού, π.χ. με την Αυστραλία, τη Δημοκρατία της Κορέας, την Ιαπωνία, την Ινδία, την Ινδονησία, το Ομάν και τη Σιγκαπούρη. Οι επιχειρήσεις Atalanta και Irini εντάσσονται σε μηχανισμούς για την ανταλλαγή γνώσεων και την πολυμερή προσέγγιση, συμπεριλαμβανομένων των διασκέψεων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Κοινή επίγνωση και αποκλιμάκωση των συγκρούσεων» (SHADE). Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει επίσης σημαντική στήριξη για τη ναυτιλιακή ασφάλεια στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας, της ανθρωπιστικής βοήθειας και των μέτρων στήριξης της εξωτερικής πολιτικής.

Στον **Δυτικό Ινδικό Ωκεανό**, η ΕΕ υποστηρίζει μια περιφερειακή θαλάσσια αρχιτεκτονική που βασίζεται σε κέντρα συγχώνευσης πληροφοριών και επιχειρήσεων στη Μαδαγασκάρη και τις Σεϋχέλλες, καθώς και στον κώδικα συμπεριφοράς του Τζιμπουτί όσον αφορά την καταστολή της πειρατείας και των ένοπλων ληστειών κατά πλοίων στον Δυτικό Ινδικό Ωκεανό και στον Κόλπο του Άντεν²⁸.

Παρομοίως, στον **Κόλπο της Γουινέας**, η ΕΕ υποστηρίζει περιφερειακούς οργανισμούς και παράκτια κράτη που εφαρμόζουν τις δικές τους στρατηγικές για τη ναυτιλιακή ασφάλεια, ενισχύοντας την επιβολή του ναυτικού δικαίου και τη δικαιοσύνη, βελτιώνοντας την ασφάλεια και την προστασία των λιμένων, αυξάνοντας την επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας και την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο της αρχιτεκτονικής του Γιαουντέ²⁹. Στον ευρύτερο **Ατλαντικό Ωκεανό**, η ΕΕ στηρίζει την καταπολέμηση των παράνομων δραστηριοτήτων σε συνεργασία με τους εταίρους, ιδίως την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών.

Δεδομένου του δυσχερούς πολιτικού πλαισίου, η ΕΕ θα πρέπει να εντείνει τη συνεργασία με εταίρους στις γειτονικές της χώρες και σε **άλλες θαλάσσιες περιοχές στρατηγικής σημασίας**. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό λαμβανομένης υπόψη της στρατιωτικής επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Η ΕΕ θα εντατικοποιήσει τη συνεργασία της με το NATO στον τομέα της ναυτιλιακής ασφάλειας, με βάση τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί και σε αρμονία με την τρίτη κοινή δήλωση για τη συνεργασία ΕΕ-NATO του Ιανουαρίου 2023. Στον Ινδοειρηνικό, η ΕΕ θα πρέπει να αυξήσει την ανταλλαγή εμπειριών με εταίρους σχετικά με τη ναυτιλιακή ασφάλεια μέσω του έργου «Ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας στην Ασία και με την Ασία» (ESIWA) και διμερών διαλόγων και επιδιώκοντας να της χορηγηθεί καθεστώς παρατηρητή («εταίρου διαλόγου») στην Ένωση Παράκτιων Χωρών του Ινδικού Ωκεανού (IORA). Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να εμβαθύνει τη συνεργασία της με χώρες και οργανισμούς που συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών και περιφερειακών φόρουμ που ασχολούνται με ναυτιλιακές υποθέσεις.

Οι κύριες δράσεις της ΕΕ για τη διεθνή συνεργασία θα είναι:

ρύπανσης και της κλιματικής αλλαγής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει τη διαδικασία για τη θέσπιση κώδικα δεοντολογίας στη Νότια Σινική Θάλασσα υπό την αιγίδα του ASEAN· <https://euinasean.eu/maritime-cooperation/>

²⁸ Ναυτιλιακή ασφάλεια στην Ανατολική και Νότια Αφρική και στον Ινδικό Ωκεανό (MASE), πρόγραμμα για την ασφάλεια των λιμένων και την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, περιφερειακό πρόγραμμα για τη ναυτιλιακή ασφάλεια στην περιοχή της Ερυθράς Θάλασσας και CRIMARIO.

²⁹ Δράσεις SWAIMS, PASSMAR και GOGIN.

- ενθάρρυνση της υπογραφής και επικύρωσης των διεθνών πράξεων που σχετίζονται με τη ναυτιλιακή ασφάλεια, ιδίως της UNCLOS, και προώθηση της συμμόρφωσης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών με τους εταίρους, κατά την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου που αφορά τη ναυτιλιακή ασφάλεια, σε σχετικά φόρουμ·
- η εντατικοποίηση της συνεργασίας μεταξύ των στελεχών της ΕΕ και του ΝΑΤΟ για τη ναυτιλιακή ασφάλεια, ώστε να καλυφθούν όλα τα θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος στον εν λόγω τομέα, συμπεριλαμβανομένου του μη εκραγέντος υλικού στη θάλασσα, με βάση τις τρεις κοινές δηλώσεις του 2016, του 2018 και του 2023·
- η διεξαγωγή κοινών ναυτικών ασκήσεων με εταίρους για την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας, εκτός από τη διενέργεια συχνότερων ελλιμενισμών και περιπολιών της ΕΕ, ιδίως στον Ινδοειρηνικό, σύμφωνα με τη Στρατηγική Πυξίδα·
- η τοποθέτηση αξιωματικών συνδέσμων της ΕΕ σε κέντρα συγχώνευσης ναυτιλιακών πληροφοριών³⁰ σε θαλάσσιες περιοχές ενδιαφέροντος για την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας, μεταξύ άλλων στον τομέα της επιβολής του νόμου, της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, μεταξύ της ΕΕ και των εταίρων της και, κατά περίπτωση, αξιολόγηση της σκοπιμότητας άμεσης σύνδεσης των εν λόγω κέντρων συγχώνευσης με τα σχετικά συστήματα θαλάσσιας επιτήρησης της ΕΕ·
- η επιδίωξη να αποκτήσει η ΕΕ καθεστώς εταίρου διαλόγου στην Ένωση Παράκτιων Χωρών του Ινδικού Ωκεανού με σκοπό την ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ ως εταίρου στον τομέα της ναυτιλιακής ασφάλειας στη συγκεκριμένη περιοχή·
- η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για την ανταλλαγή πληροφοριών και την επιτήρηση κρίσιμων θαλάσσιων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των υποθαλάσσιων καλωδίων³¹, καθώς και για την ασφάλεια των πλοίων και των λιμένων³².

3. Ανάλυση ηγετικού ρόλου όσον αφορά την επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας

Η επαρκής επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αρμόδιες αρχές είναι σε θέση να εντοπίζουν γρήγορα τις αυξανόμενες και εξελισσόμενες απειλές που επηρεάζουν την ΕΕ και να αντιδρούν σε αυτές αποτελεσματικά. Η ΕΕ θα αναλάβει ηγετικό ρόλο όσον αφορά την επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας, ενισχύοντας τη συλλογή και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ διαφόρων τομέων της ναυτιλίας³³ και διευκολύνοντας την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών. Σε

³⁰ Τα κέντρα συγχώνευσης ναυτιλιακών πληροφοριών είναι εθνικές ή περιφερειακές οντότητες που συλλέγουν πληροφορίες με σκοπό την ενίσχυση της επίγνωσης καταστάσεων στον τομέα της ναυτιλίας σε μια δεδομένη γεωγραφική περιοχή. Το 2022 η ΕΕ τοποθέτησε τον πρώτο αξιωματικό σύνδεσμό της στο Κέντρο Συγχώνευσης Πληροφοριών στη Σινγκαπούρη, το οποίο καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής του Ινδοειρηνικού.

³¹ Σύμφωνα με τη σύσταση 2023/C 20/01 του Συμβουλίου σχετικά με συντονισμένη προσέγγιση σε επίπεδο Ένωσης με σκοπό την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κρίσιμων υποδομών.

³² Σύμφωνα με τον Διεθνή Κώδικα για την ασφάλεια των πλοίων και των λιμενικών εγκαταστάσεων.

<https://www.imo.org/en/OurWork/Security/Pages/SOLAS-XI-2%20ISPS%20Code.aspx>

³³ Οι τομείς της ναυτιλίας περιλαμβάνουν την ασφάλεια και την προστασία των θαλάσσιων μεταφορών, τον έλεγχο της αλιείας, την ετοιμότητα για τη θαλάσσια ρύπανση και την αντιμετώπισή της, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τα τελωνεία, τον έλεγχο των συνόρων, τη γενική επιβολή του νόμου και την άμυνα.

διεθνές επίπεδο, η ΕΕ θα συνεχίσει το έργο της για την ενίσχυση των ικανοτήτων των χωρών εταίρων για την επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και της ανάπτυξης ικανοτήτων, ιδίως στον Κόλπο της Γουινέας και στον Ινδοειρηνικό.

Από το 2014, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την απόκτηση και την ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της ναυτιλίας μέσω της ανάπτυξης και της σύνδεσης των τομεακών συστημάτων που χρησιμοποιούνται από διάφορες αρχές οι οποίες συμμετέχουν στη θαλάσσια επιτήρηση³⁴. Ειδικότερα, η ΕΕ έχει αναπτύξει το κοινό περιβάλλον ανταλλαγής πληροφοριών (CISE)³⁵. Βασιζόμενο στην εθελοντική συμμετοχή, το CISE θα διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο μεταξύ των διαφόρων αρχών που είναι αρμόδιες για την εκτέλεση καθηκόντων ακτοφυλακής, συμπεριλαμβανομένου του στρατού, συνδέοντας τις οικείες αρχές εντός και μεταξύ των κρατών μελών. Βάσει του ερευνητικού έργου CISE2020 της ΕΕ, τον Απρίλιο του 2019 η Επιτροπή δρομολόγησε τη μεταβατική φάση του CISE, αναθέτοντας τον συντονισμό του στον EMSA, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη³⁶. Με βάση τη μεταβατική φάση, η Επιτροπή προτίθεται να δρομολογήσει την επιχειρησιακή φάση το 2024 με την υποστήριξη του EMSA, υπό την προϋπόθεση ότι θα συμφωνήσει το διοικητικό του συμβούλιο.

Όσον αφορά την άμυνα, το σχέδιο θαλάσσιας επιτήρησης (MARSUR), που υποστηρίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (EOA), σχεδιάστηκε προκειμένου να δώσει στις ναυτικές δυνάμεις των συνεισφερόντων κρατών μελών τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν επιχειρησιακές ναυτιλιακές πληροφορίες και υπηρεσίες. Το σχέδιο MARSUR παρέχει επιχειρησιακή προστιθέμενη αξία, όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ επέλεξαν να το χρησιμοποιήσουν για την εφαρμογή της ΣΠΘ στον Κόλπο της Γουινέας και στον Βορειοδυτικό Ινδικό Ωκεανό. Ο ΕΟΑ και τα συμμετέχοντα κράτη μέλη εργάζονται επί του παρόντος για την ενίσχυση του MARSUR μέσω ειδικού προγράμματος. Σύμφωνα με τη Στρατηγική Πυξίδα, η οποία καλεί την ΕΕ να ενισχύσει την επίγνωση καταστάσεων και τις ικανότητές της βάσει πληροφοριών, η ΕΕ θα πρέπει να αξιοποιήσει πλήρως όλες τις δυνατότητες θαλάσσιας επιτήρησης (π.χ. μη επανδρωμένα αεροσκάφη, περιπολικά αεροσκάφη και διαστημική τεχνολογία). Το διαστημικό πρόγραμμα της ΕΕ, μέσω των συνιστωσών του όπως τα προγράμματα Copernicus, Galileo ή IRIS² ³⁷, μπορεί να συμβάλει άμεσα στην ενίσχυση της επίγνωσης του τομέα της ναυτιλίας. Το Δορυφορικό Κέντρο της ΕΕ (EU SatCen) συμμετέχει επίσης στη διασφάλιση της επίγνωσης του τομέα της ναυτιλίας μέσω των εργασιών του με την Ενιαία Ικανότητα Ανάλυσης Πληροφοριών της ΕΕ, καθώς και με την Επιτροπή για το πρόγραμμα Galileo/Copernicus. Στο πλαίσιο αυτό, η ανθεκτικότητα και η ασφάλεια των σχετικών διαστημικών μέσων είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της συνέχειας των υπηρεσιών.

Η ΕΕ καθιέρωσε διυπηρεσιακή συνεργασία μεταξύ της EFCA, του EMSA και του Frontex, με σκοπό τη στήριξη των εθνικών αρχών ακτοφυλακής, μεταξύ άλλων στο πεδίο της επίγνωσης καταστάσεων στον τομέα της ναυτιλίας. Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ για τις Υπηρεσίες Ακτοφυλακής και το Μεσογειακό Φόρουμ για τις Υπηρεσίες Ακτοφυλακής μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της επίγνωσης του τομέα της ναυτιλίας και της επιχειρησιακής συνεργασίας μέσω ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

³⁴ Π.χ. Eurosur και SafeSeaNet (επιχειρησιακά συστήματα σε επίπεδο ΕΕ).

³⁵ Έγγραφο 9946-2021 του Συμβουλίου.

³⁶ SWD(2019) 322 final.

³⁷ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/welcome-iris2-infrastructure-resilience-interconnectivity-and-security-satellite-2022-11-17_en

Σε περίπτωση καταστροφών ή ατυχημάτων και όταν οι εθνικές ικανότητες είναι ανεπαρκείς, τα κράτη μέλη της ΕΕ και τρίτες χώρες μπορούν να ενεργοποιήσουν τον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ένωσης³⁸. Μέσω του Κέντρου Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών³⁹, μπορούν να ζητήσουν βοήθεια, εμπειρογνωμοσύνη ή ανάλυση της κατάστασης.

Η ΕΕ συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση της επίγνωσης του τομέα της ναυτιλίας σε διεθνές επίπεδο υλοποιώντας ειδικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης ικανοτήτων στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη. Στο πλαίσιο του έργου «Κρίσιμες ναυτιλιακές οδοί του Ινδοειρηνικού» (CRIMARIO)⁴⁰ αναπτύχθηκαν ειδικά εργαλεία⁴¹ για τη βελτίωση της επίγνωσης του τομέα της ναυτιλίας και την ενίσχυση της συνεργασίας με περιφερειακούς εταίρους και μεταξύ αυτών. Αυτό συνάδει με την ευρύτερη δέσμευση της ΕΕ για την ασφάλεια και την άμυνα στην περιοχή του Ινδοειρηνικού. Στο ίδιο πνεύμα, το έργο «Διαπεριφερειακό Δίκτυο του Κόλπου της Γουνιέας» (GoGIN)⁴² ανέπτυξε την πλατφόρμα YARIS, ένα εργαλείο ανταλλαγής πληροφοριών που υποστηρίζει την αρχιτεκτονική του Γιαουντέ.

Οι κύριες δράσεις της ΕΕ για την επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας θα είναι:

- η διασφάλιση ότι το κοινό περιβάλλον ανταλλαγής πληροφοριών θα τεθεί σε λειτουργία έως τα μέσα του 2024, ώστε να καταστεί δυνατή η ασφαλής και διαρθρωμένη ανταλλαγή διαβαθμισμένων και μη διαβαθμισμένων πληροφοριών μεταξύ αρχών από διάφορους τομείς θαλάσσιας επιτήρησης (μη στρατιωτικούς και στρατιωτικούς)·
- η ενίσχυση του αμυντικού δικτύου ανταλλαγής πληροφοριών θαλάσσιας επιτήρησης (MARSUR) με τη δημιουργία ειδικού προγράμματος μέσω του ΕΟΑ, καθώς και η ενίσχυση των δεσμών μεταξύ MARSUR και CISE·
- η αξιοποίηση των επενδύσεων που πραγματοποιούνται μέσω της διαστημικής πολιτικής της ΕΕ και η περαιτέρω αξιοποίηση των ικανοτήτων που διατίθενται μέσω του προγράμματος Copernicus για τη θαλάσσια επιτήρηση, την παρακολούθηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή·
- η ενσωμάτωση διαστημικών τεχνολογιών, τηλεκατευθυνόμενων αεροπορικών συστημάτων και σταθμών ραντάρ, αεροσκαφών θαλάσσιας περιπολίας και επανδρωμένων και μη επανδρωμένων θαλάσσιων μέσων με τη χρήση καινοτόμων, κυβερνοανθεκτικών εργαλείων για την ενίσχυση της επίγνωσης καταστάσεων στον τομέα της ναυτιλίας·
- η ενίσχυση της επιτήρησης με παράκτια και υπεράκτια περιπολικά σκάφη και η συμπλήρωσή της με ψηφιακά δικτυωμένες ναυτικές πλατφόρμες υψηλής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένων μη επανδρωμένων ναυτικών πλατφορμών για τη βελτίωση των ικανοτήτων πρόληψης και αντιμετώπισης·

³⁸ [Μηχανισμός πολιτικής προστασίας της ΕΕ \(europa.eu\)](https://europa.eu).

³⁹ [Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών \(ΚΣΑΕΑ\) \(europa.eu\)](https://europa.eu)

⁴⁰ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδοτεί το πρόγραμμα CRIMARIO με 23 εκατ. EUR μεταξύ των ετών 2015 και 2025.

⁴¹ Οι πλατφόρμες IORIS και SHARE.IT.

⁴² Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδοτεί το έργο GoGIN με 11,5 εκατ. EUR (2016-2023) και το έργο GoGIN II με 5 εκατ. EUR (2023-2025).

- η ενίσχυση των ικανοτήτων των χωρών εταίρων στην επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας μέσω των έργων GoGIN και CRIMARIO, μεταξύ άλλων με την περαιτέρω επιχειρησιακή εφαρμογή εργαλείων επίγνωσης καταστάσεων στον τομέα της ναυτιλίας (YARIS, IORIS και SHARE.IT) σε συντονισμό με τις δορυφορικές υπηρεσίες του προγράμματος Copernicus.

4. Διαχείριση κινδύνων και απειλών

Σύμφωνα με τη Στρατηγική Πυξίδα, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα βελτιώσουν τη συλλογική τους ικανότητα να υπερασπίζονται την ασφάλειά τους και θα αυξήσουν την ανθεκτικότητα και την ετοιμότητά τους για την αντιμετώπιση προκλήσεων όσον αφορά τη ναυτιλιακή ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων των υβριδικών απειλών και των κυβερνοαπειλών. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να είναι σε θέση να αντιδρούν γρήγορα, με συντονισμένες μη στρατιωτικές και στρατιωτικές δυνατότητες.

Η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος συγκαταλέγονται στις κορυφαίες προτεραιότητες πολιτικής της ΕΕ που αντανακλώνται στην εξωτερική της δράση στο πλαίσιο πολλών θεματικών ή γεωγραφικών στρατηγικών, όπως η Global Gateway ή η στρατηγική για τη συνεργασία στον Ινδοειρηνικό, καθώς και μέσω των διπλωματικών επαφών και της κλιματικής διπλωματίας της ΕΕ.

Η ΕΕ έχει ήδη λάβει σημαντικά μέτρα για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και θα αναλάβει περαιτέρω δράση για την αντιμετώπιση προβλημάτων που διασυνδέονται με την κλιματική αλλαγή, την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και την ασφάλεια. Ο ύπατος εκπρόσωπος και η Επιτροπή θα υποβάλουν κοινή ανακοίνωση σχετικά με τη διασύνδεση μεταξύ της κλιματικής αλλαγής, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της ασφάλειας και άμυνας στα μέσα του 2023. Η έκθεση αυτή θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, προτάσεις για εργαλεία αξιολόγησης των αιτίων και των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στον θαλάσσιο τομέα, στις θαλάσσιες υποδομές, καθώς και στα φυσικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά των παράκτιων περιοχών, μεταξύ άλλων όσον αφορά την έγκαιρη προειδοποίηση, την τεκμηριωμένη έρευνα και τις δορυφορικές εικόνες (π.χ. μέσω του προγράμματος Copernicus).

Στην Αρκτική, τα καλύμματα πάγου λιώνουν, οι θαλάσσιοι πάγοι υποχωρούν, ανοίγουν σταδιακά νέες θαλάσσιες οδοί, και η επακόλουθη αύξηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων αναμένεται να δημιουργήσει ή να επιδεινώσει τις απειλές για το περιβάλλον και τις τοπικές κοινότητες. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινή ανακοίνωση «Ισχυρότερη δέσμευση της ΕΕ για μια πιο πράσινη, ειρηνική και ευημερούσα Αρκτική»⁴³ πρέπει να τεθεί σε περαιτέρω επιχειρησιακή εφαρμογή το συντομότερο δυνατόν, ιδίως όσον αφορά τη ναυτιλία μηδενικών εκπομπών στον Αρκτικό Ωκεανό, τη βιώσιμη εξόρυξη κρίσιμων πρώτων υλών και τη βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών της Αρκτικής.

Η προστασία των κρίσιμων υποδομών στον θαλάσσιο τομέα παραμένει επίσης βασική προτεραιότητα. Η ΕΕ θα πρέπει να συμπληρώνει τον ρόλο που διαδραματίζουν τα κράτη μέλη στην οικοδόμηση της ανθεκτικότητας των κρίσιμων θαλάσσιων υποδομών όπως οι αγωγοί ή τα υποθαλάσσια καλώδια που διασχίζουν τα εθνικά θαλάσσια σύνορα. Θα πρέπει να βελτιώσει τις τρέχουσες εκτιμήσεις κινδύνου για τα υποθαλάσσια καλώδια και να τις

⁴³ JOIN(2021) 27 final.

συμπληρώσει με επιλογές αντιμετώπισης και μέτρα μετριασμού με βάση διατομεακή εμπειρογνώσια και ικανότητες. Είναι επιτακτική ανάγκη να παρέχεται συνεχής στήριξη στα κράτη μέλη για την ανάπτυξη υποβρύχιων προστατευτικών μέσων και λύσεων αναχαίτισης μη επανδρωμένων αεροσκαφών. Επιπλέον, η ΕΕ θα πρέπει να εξακολουθήσει να διευκολύνει τη συνύπαρξη⁴⁴ των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με τις αμυντικές δραστηριότητες⁴⁵, όπως προτείνεται στη στρατηγική για τις υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁴⁶.

Με την οδηγία για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων⁴⁷ και την αναθεωρημένη οδηγία για την ασφάλεια των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών (οδηγία NIS 2)⁴⁸, η ΕΕ βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των σχετικών εξελίξεων, με ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο που της δίνει τη δυνατότητα να αναβαθμίσει τόσο τη φυσική ανθεκτικότητα όσο και την κυβερνοανθεκτικότητα των κρίσιμων οντοτήτων και υποδομών. Η ΕΕ θα πρέπει να εντείνει τη συνεργασία της με βασικούς εταίρους και σχετικές τρίτες χώρες στον τομέα αυτόν, ιδίως μέσω του διαρθρωμένου διαλόγου ΕΕ-NATO για την ανθεκτικότητα και της ειδικής ομάδας για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων υποδομών.

Η ΕΕ αντιμετωπίζει την πρόσθετη πρόκληση που δημιουργούν οι μεγάλες ποσότητες μη εκραγέντος υλικού και χημικών όπλων που προέρχονται από τον Πρώτο και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο τα οποία βρίσκονται σε θαλάσσιες λεκάνες γύρω από την ΕΕ. Η πρόκληση αυτή επιδεινώνεται περαιτέρω από τη στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη μεγάλου αριθμού ναρκών στον Εύξεινο Πόντο. Το είδος, η τοποθεσία και η ποσότητα του εν λόγω υλικού δεν είναι επαρκώς τεκμηριωμένα, γεγονός που ενέχει κινδύνους για την ασφάλεια και την προστασία στη θάλασσα, για το περιβάλλον (λόγω πιθανής έκλυσης χημικών ουσιών) και για τις δραστηριότητες της γαλάζιας οικονομίας (π.χ. κατασκευή υπεράκτιων εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας). Με βάση τα υφιστάμενα επιτυχημένα έργα⁴⁹, η ΕΕ θα πρέπει να αντιμετωπίσει επείγοντως και διεξοδικά το ζήτημα αυτό, μετριάζοντας τους περιβαλλοντικούς κινδύνους που συνδέονται με το μη εκραγέν υλικό και την απόρριψή του. Θα είναι επίσης πολύ σημαντικό να απορριφθούν με ασφάλεια το μη εκραγέν υλικό και οι νάρκες που έχουν αφεθεί στον Εύξεινο Πόντο το συντομότερο δυνατόν όταν το επιτρέψουν οι συνθήκες που αφορούν την ασφάλεια και την πολιτική.

Η ναυτιλιακή ασφάλεια υπονομεύεται επίσης από ξένους παράγοντες, τόσο λόγω των κινδύνων που συνδέονται με τις άμεσες ξένες επενδύσεις σε κρίσιμες υποδομές όσο και λόγω της χειραγώγησης των πληροφοριών και των παρεμβάσεων των εν λόγω παραγόντων. Τα

⁴⁴ Σύμφωνα με την οδηγία για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό (2014/89/ΕΕ).

⁴⁵ Το έργο «Symbiosis» που βρίσκεται σε εξέλιξη υπό τον συντονισμό του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, με κονδύλια του προγράμματος «Ορίζων 2020»· <https://eda.europa.eu/symbiosis>

⁴⁶ COM(2020) 741 final.

⁴⁷ Οδηγία (ΕΕ) 2022/2557.

⁴⁸ Οδηγία (ΕΕ) 2022/2555.

⁴⁹ Έργα για τον καθαρισμό της Βαλτικής Θάλασσας από τον χημικό πόλεμο και τα συμβατικά πυρομαχικά που υποστηρίζονται από το πρόγραμμα Interreg το οποίο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) — [10 έτη συνεργασίας Interreg για την απαλλαγή της Βαλτικής Θάλασσας από τα πυρομαχικά που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ — Interreg Περιοχή Βαλτικής Θάλασσας \(interreg-baltic.eu\)](#).

ζητήματα αυτά θα αντιμετωπιστούν με σχετικά μέσα και πλαίσια, π.χ. οι άμεσες ξένες επενδύσεις θα ελέγχονται σύμφωνα με τον σχετικό κανονισμό⁵⁰.

Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη διενεργούν εκτίμηση κινδύνου, με σκοπό την κατάρτιση κατευθυντήριων γραμμών για τη βελτίωση της ασφάλειας των επιβατηγών πλοίων στην ΕΕ.

Οι κύριες δράσεις της ΕΕ για τη διαχείριση κινδύνων και απειλών θα είναι:

- η διεξαγωγή τακτικών πραγματικών ασκήσεων πλήρους κλίμακας σε επίπεδο ΕΕ, με επίκεντρο την προστασία των λιμένων και την αντιμετώπιση απειλών όπως οι κυβερνοαπειλές και οι υβριδικές απειλές, πέραν της προαναφερθείσας ετήσιας ναυτικής άσκησης·
- η ανάπτυξη μέσων και εργαλείων επιτήρησης (π.χ. RPAS) και η διασφάλιση βέλτιστης χρήσης των τρεχουσών και μελλοντικών διαστημικών υπηρεσιών (όπως η γεωσκόπηση) για τη διενέργεια περιπολιών σε κρίσιμες θαλάσσιες υποδομές και την προστασία τους·
- η εκπόνηση σχεδίων περιφερειακής συνεργασίας της ΕΕ για τη διασφάλιση της επιτήρησης υποβρύχιων και υπεράκτιων υποδομών·
- η ανάπτυξη συνεκτικού πλαισίου για την αντιμετώπιση των απειλών που δημιουργεί το μη εκραγέν υλικό, τα ενεργά όπλα και τα χημικά όπλα στη θάλασσα, η παρακολούθηση και η απομάκρυνσή τους με καινοτόμες τεχνολογίες και με ελάχιστες περιβαλλοντικές επιπτώσεις·
- η βελτίωση της έγκαιρης προειδοποίησης και των στρατηγικών προβλέψεων, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης διαστημικών υπηρεσιών, όσον αφορά τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, ιδίως δε της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, των καταιγίδων και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος·
- η κατάρτιση νέων και η ενίσχυση υφιστάμενων εκτιμήσεων κινδύνου, σχεδίων έκτακτης ανάγκης και σχεδίων αποκατάστασης έπειτα από καταστροφή (σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο) για τους λιμένες, τις παράκτιες υποδομές, καθώς και την ασφάλεια των επιβατηγών πλοίων και τις αλυσίδες μεταφορών/εφοδιασμού·
- η προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών μεταξύ ναυτιλιακών φορέων σχετικά με τις κυβερνοαπειλές, καθώς και η περαιτέρω αντιμετώπιση της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο σε επίπεδο Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ)·
- η ενίσχυση της επίγνωσης του τομέα της ναυτιλίας στην Αρκτική, συμπεριλαμβανομένης της διαστημικής παρατήρησης· η συνέχιση της συνεργασίας με τα παράκτια κράτη της Αρκτικής σε διμερές επίπεδο και σε σχετικά πολυμερή φόρουμ, κατά περίπτωση, προκειμένου να υποστηριχθεί η εφαρμογή της πολιτικής για την Αρκτική⁵¹.
- η αξιολόγηση της δυνατότητας ανάπτυξης υπεράκτιων έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλων βιώσιμων χρήσεων σε θαλάσσιες περιοχές που προορίζονται ή χρησιμοποιούνται για στρατιωτικές δραστηριότητες·
- η αξιολόγηση των επενδύσεων σε θαλάσσιες υποδομές από τρίτες χώρες και

⁵⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/452.

⁵¹ JOIN(2021) 27 final.

οντότητες εκτός ΕΕ στο πλαίσιο του μηχανισμού συνεργασίας που θεσπίστηκε με τον κανονισμό για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων.

5. Ενίσχυση ικανοτήτων

Προκειμένου να προωθήσει τα συμφέροντά της στον τομέα της ναυτιλιακής ασφάλειας, η ΕΕ θα πρέπει να επιταχύνει την ανάπτυξη τόσο μη στρατιωτικών όσο και στρατιωτικών ικανοτήτων, με τη συμμετοχή του κλάδου κατά περίπτωση. Η έρευνα και ανάπτυξη σχετικά με τις μη στρατιωτικές πτυχές της ευρωπαϊκής ναυτιλιακής ασφάλειας περιλαμβάνεται στην ομάδα «Πολιτική προστασία για την κοινωνία» του προγράμματος της ΕΕ «Ορίζων Ευρώπη». Η τρέχουσα και η επικείμενη έρευνα και ανάπτυξη θα στηρίξουν την ανάπτυξη ικανοτήτων σε επίπεδο ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των κρίσιμων θαλάσσιων υποδομών, της διαχείρισης υποβρύχιων απειλών, της ετοιμότητας για ανθρωπογενείς και φυσικές καταστροφές και της αντιμετώπισής τους, της ασφάλειας των θαλάσσιων επιβατικών μεταφορών και της διαχείρισης του μη εκραγέντος υλικού, με τη συμμετοχή του κλάδου κατά περίπτωση.

Στον τομέα της άμυνας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν ένα πλήρες φάσμα θαλάσσιων ικανοτήτων, αξιοποιώντας πλήρως τις δυνατότητες συνεργασίας στο πλαίσιο σχετικών πρωτοβουλιών της ΕΕ⁵². Ειδικότερα, θα πρέπει να εστιάσουν στην ενίσχυση των ικανοτήτων ώστε να διασφαλιστεί η υπεροχή της ΕΕ στην επιφάνεια, η προβολή της ισχύος της στη θάλασσα, η διευκόλυνση του ελέγχου των υποβρύχιων οδών και η συμβολή στην αεράμυνα.

Η επικείμενη αναθεώρηση του σχεδίου ανάπτυξης ικανοτήτων⁵³ θα βασιστεί επίσης στα διδάγματα που αντλήθηκαν από τη στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Για παράδειγμα, ο ΕΟΑ θα διερευνήσει τις κύριες τεχνολογίες που απαιτούνται για τη διαχείριση των σμηνών θαλάσσιων μη επανδρωμένων αεροσκαφών και για την προστασία κρίσιμων υποδομών στον θαλάσσιο βυθό.

Όπως ζητείται στη Στρατηγική Πυξίδα και σύμφωνα με τη συντονισμένη ετήσια επανεξέταση στον τομέα της άμυνας (CARD)⁵⁴, τα εθνικά και πολυεθνικά έργα θα πρέπει να έχουν σκοπό αφενός να αντιμετωπιστεί ο κατακερματισμός των κρίσιμων μονάδων όπως τα σκάφη μεγέθους κορβέτας και τα συστήματα επί του σκάφους, και αφετέρου να βελτιωθεί η επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα των επιμέρους πλατφορμών. Αρκετές ευκαιρίες συνεργασίας που εντοπίστηκαν στον κύκλο CARD του 2020 οδήγησαν σε έργα μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας (PESCO) για μη επανδρωμένα θαλάσσια συστήματα, π.χ. το ημιαυτόνομο όχημα επιφανείας μεσαίου μεγέθους. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας⁵⁵ θα αξιολογήσει έργα έρευνας και ανάπτυξης, για παράδειγμα σχετικά με την επίγνωση

⁵² Το σχέδιο ανάπτυξης ικανοτήτων, οι συνεργατικές ευκαιρίες που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο της συντονισμένης ετήσιας επανεξέτασης για την άμυνα, η μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία (PESCO), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας.

⁵³ Το διοικητικό συμβούλιο του ΕΟΑ, στη συνεδρίαση του Ιουνίου του 2022, δρομολόγησε επισήμως την αναθεώρηση του σχεδίου ανάπτυξης ικανοτήτων.

⁵⁴ Τομέας εστίασης «Ευρωπαϊκά περιπολικά πλοία επιφανείας».

⁵⁵ Στόχος του ΕΤΑ είναι να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα και την ικανότητα καινοτομίας της αμυντικής βιομηχανίας στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, συμβάλλει στην ανάπτυξη των στρατιωτικών δυνατοτήτων των κρατών μελών.

καταστάσεων στον τομέα της ναυτιλίας, τις ικανότητες θαλάσσιας επιτήρησης, την προστασία των κρίσιμων θαλάσσιων υποδομών και τις υποβρύχιες ικανότητες.

Οι κύριες δράσεις της ΕΕ για την ενίσχυση των ικανοτήτων θα είναι:

- η ανάπτυξη κοινών απαιτήσεων και εννοιών για την τεχνολογία στον τομέα της άμυνας, μεταξύ άλλων για την επίγνωση του τομέα της ναυτιλίας, τόσο στην επιφάνεια όσο και υποβρυχίως·
- η δημιουργία διαλειτουργικών μη επανδρωμένων συστημάτων για την παρακολούθηση των κρίσιμων θαλάσσιων υποδομών, την αντιμετώπιση εχθρικών σμηνών μη επανδρωμένων αεροσκαφών κ.λπ.·
- η αύξηση των σύγχρονων δυνατοτήτων για συστήματα κατά των ναρκών, π.χ. με την ανάπτυξη μιας ενωσιακής αντίληψης για τις επιχειρήσεις·
- η υποστήριξη της ανάπτυξης κοινών ενισχυμένων δυνατοτήτων θαλάσσιων περιπολικών αεροσκαφών·
- η θέσπιση κοινών ασκήσεων δοκιμών και πειραματισμού για την ανάπτυξη μελλοντικών, προηγμένων θαλάσσιων ικανοτήτων.

6. Εκπαίδευση και κατάρτιση

Η εξειδικευμένη εκπαίδευση, οι δεξιότητες και η κατάρτιση σε υψηλό επίπεδο αποτελούν αδήριτη ανάγκη προκειμένου η ΕΕ να είναι εξοπλισμένη για την αντιμετώπιση των τρεχουσών και μελλοντικών προκλήσεων στον τομέα της ναυτιλιακής ασφάλειας. Η αντιμετώπιση νέων υβριδικών απειλών και κυβερνοαπειλών είναι εφικτή μόνο όταν οι οικείοι φορείς διαθέτουν ψηφιακές δεξιότητες και εφαρμόζουν ειδικά προγράμματα επανεκπαίδευσης και αναβάθμισης δεξιοτήτων. Λύσεις που έχουν τη μορφή ανταλλαγών μεταξύ προγραμμάτων στρατιωτικής εκπαίδευσης, κοινών προγραμμάτων κατάρτισης μεταξύ των ναυτικών των κρατών μελών της ΕΕ και μεταξύ διαφόρων θεσμικών οργάνων θα ενισχύσουν τη διαλειτουργικότητα και θα βοηθήσουν την ΕΕ να αντιμετωπίσει τις νέες απειλές με πιο αποτελεσματικό, συντονισμένο και συμπεριληπτικό τρόπο.

Ως μέρος του *πρακτικού εγχειριδίου σχετικά με την ευρωπαϊκή συνεργασία στα καθήκοντα ακτοφυλακής*, δημιουργήθηκε κατάλογος προγραμμάτων κατάρτισης, ο οποίος καλύπτει όλες τις σειρές μαθημάτων που διοργανώνουν οι οργανισμοί της ΕΕ σε όλους τους τομείς της ναυτιλίας. Το εγχειρίδιο θα επικαιροποιείται σε κυλιόμενη βάση ανάλογα με τις ανάγκες και τις εξελίξεις. Το επιτυχημένο έργο «Ευρωπαϊκό δίκτυο ακαδημιών κατάρτισης για τις υπηρεσίες ακτοφυλακής» (ECGFA NET) και το εναρμονισμένο πρόγραμμα κατάρτισης σχετικά με τα καθήκοντα ακτοφυλακής θα πρέπει να συνεχιστούν, ιδίως δε το πρόγραμμα ανταλλαγών, το οποίο περιλαμβάνει γειτονικές χώρες και περιφερειακή συνεργασία μέσω ενός ειδικού έργου που υλοποιεί η EFCA σε στενή συνεργασία με τον EMSA και τον Frontex. Επίσης, ο EMSA εκπονεί αυτή τη στιγμή μια σειρά μαθημάτων για την κυβερνοασφάλεια στον τομέα της ναυτιλίας. Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας για την αντιμετώπιση υβριδικών απειλών στο Ελσίνκι (Hybrid CoE) διοργανώνει σειρά μαθημάτων και συνέδρια σχετικά με τις υβριδικές απειλές που επηρεάζουν τον τομέα της ναυτιλίας. Η ισότητα των φύλων και η χειραφέτηση των γυναικών στον τομέα της ναυτιλιακής ασφάλειας της ΕΕ θα πρέπει να υποστηριχθούν, προωθώντας την πρόσβαση των γυναικών σε υψηλού επιπέδου τεχνική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΑΑΑ)⁵⁶ παρέχει κατάρτιση και εκπαίδευση σε επίπεδο ΕΕ τόσο για το πολιτικό όσο και για το στρατιωτικό προσωπικό, με σκοπό την προώθηση μιας κοινής αντίληψης για τις προκλήσεις στον τομέα της ναυτιλιακής ασφάλειας και την ενίσχυση της επίγνωσης σχετικά με τον ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η ΕΕ στον εν λόγω τομέα. Με την υποστήριξη της ESDC, έξι ευρωπαϊκές ναυτικές ακαδημίες εκτελούν επί του παρόντος εργασίες όσον αφορά το περιεχόμενο ενός κοινού, διεθνούς ναυτικού εξαμήνου.

Οι κύριες δράσεις της ΕΕ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση⁵⁷ θα είναι:

- η ενίσχυση των δεξιοτήτων που αφορούν την ασφάλεια έναντι των κυβερνοαπειλών και των υβριδικών και διαστημικών απειλών μέσω της υποστήριξης ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης που προσφέρουν διάφορα ακαδημαϊκά ιδρύματα και αρμόδιοι εθνικοί και ενωσιακοί φορείς, τόσο στον μη στρατιωτικό όσο και στον στρατιωτικό τομέα·
- η διεξαγωγή ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης που προσφέρονται για εταίρους εκτός ΕΕ με σκοπό την αντιμετώπιση υφιστάμενων και αναδύμενων απειλών για τη ναυτιλιακή ασφάλεια·
- η θέσπιση ενός «διεθνούς ναυτικού εξαμήνου» στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για την ανταλλαγή νέων αξιωματικών (EMILYO)⁵⁸.
- η διεξαγωγή μη στρατιωτικών και στρατιωτικών ασκήσεων βάσει σεναρίων που περιλαμβάνουν κοινή δικαιοδοσία ή κοινή χρήση δυνατοτήτων.

V. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η επικαιροποιημένη στρατηγική θα πρέπει να υλοποιηθεί σύμφωνα με το πνεύμα της ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη μεγιστοποίηση των συνεργειών και την αξιοποίηση συμπληρωματικών εργαλείων και μέσων της ΕΕ. Αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- τα έργα έρευνας και ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας στον τομέα της άμυνας, με σκοπό την ενίσχυση των ικανοτήτων των ενόπλων δυνάμεων των κρατών μελών της ΕΕ·
- τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό για την Ειρήνη ως μηχανισμό χρηματοδότησης εκτός προϋπολογισμού για τη δράση της ΕΕ στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας με συνέπειες στον στρατιωτικό και αμυντικό τομέα·

⁵⁶ Η ΕΑΑΑ, στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, παρέχει κατάρτιση και εκπαίδευση σε επίπεδο ΕΕ στον τομέα της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ). Στόχος της είναι να αναπτύξει και να προωθήσει μια κοινή αντίληψη για την ΚΠΑΑ μεταξύ του πολιτικού και του στρατιωτικού προσωπικού, καθώς επίσης να προσδιορίσει και να διαδώσει, μέσω των δραστηριοτήτων κατάρτισης που διοργανώνει, ορθές πρακτικές σε σχέση με διάφορα ζητήματα που αφορούν την ΚΠΑΑ. Με τον τρόπο αυτόν, η ΕΑΑΑ συμπληρώνει τις εθνικές προσπάθειες στον τομέα της κατάρτισης και της εκπαίδευσης.

⁵⁷ Μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του Έτους Δεξιοτήτων.

⁵⁸ <http://www.emilyo.eu/>· Η πρωτοβουλία EMILYO δεν συνδέεται με το πρόγραμμα Erasmus+.

- την έρευνα και την καινοτομία της ΕΕ σχετικά με τις μη στρατιωτικές ικανότητες για τη ναυτιλιακή ασφάλεια, ιδίως στο πλαίσιο της ομάδας 3 «Πολιτική προστασία για την κοινωνία» του ενωσιακού προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»·
- τις ευκαιρίες που προσφέρει το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων, με σκοπό την ενίσχυση των ικανοτήτων των αρχών ακτοφυλακής των κρατών μελών που εκτελούν καθήκοντα επιβολής του νόμου και ελέγχου των συνόρων στη θάλασσα·
- τον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ένωσης, ιδίως μέσω της αξιοποίησης των ικανοτήτων ανάλυσης και αντιμετώπισης, καθώς και μέσω της εφαρμογής της σύστασης της Επιτροπής σχετικά με τους στόχους ανθεκτικότητας στις καταστροφές·
- το πρόγραμμα του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας για τη στήριξη διεθνών εταιρικών σχέσεων, με σκοπό την ενίσχυση της ναυτιλιακής ασφάλειας, ιδίως της επίγνωσης καταστάσεων στον τομέα της ναυτιλίας θάλασσα·
- τον Μηχανισμό Προενταξιακής Βοήθειας (2021-2017), ΜΠΒ III, δεδομένου του πεδίου εφαρμογής του και της εστίασής του στις υποψήφιες χώρες·
- τον προϋπολογισμό της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας για τη χρηματοδότηση μη στρατιωτικών αποστολών στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ·
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) για τη χρηματοδότηση της θαλάσσιας επιτήρησης και της συνεργασίας στον τομέα της ακτοφυλακής·
- τα προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Interreg για τη στήριξη επενδύσεων σε παράκτιες και εξόχως απόκεντρες περιοχές και εδάφη και σε χώρες που συνορεύουν με την ΕΕ·
- τα Ταμεία Εσωτερικής Ασφάλειας που χρηματοδοτούν το Κέντρο Θαλάσσιων Αναλύσεων και Επιχειρήσεων για τα ναρκωτικά (ΜΑΟC-N) και τις ειδικές ικανότητές του για την ανταλλαγή πληροφοριών, με σκοπό την αντιμετώπιση της διακίνησης ναρκωτικών στη θάλασσα.

VI. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος θα συνεργαστούν με το Συμβούλιο για την εφαρμογή της παρούσας επικαιροποιημένης στρατηγικής στους προαναφερθέντες τομείς δράσης οι οποίοι εξειδικεύονται στο σχέδιο δράσης, αξιοποιώντας τα επιτεύγματα της EUMSS από το 2014, χρησιμοποιώντας τα υφιστάμενα μέσα και τις υφιστάμενες πολιτικές και ακολουθώντας το σύνολο των κατευθυντήριων γραμμών της Στρατηγικής Πυξίδας.

Η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος καλούν τα κράτη μέλη να εγκρίνουν τη στρατηγική και το σχέδιο δράσης. Τρία έτη μετά την έγκριση της στρατηγικής από το Συμβούλιο, η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος θα υποβάλουν στο Συμβούλιο κοινή έκθεση προόδου με βάση τα στοιχεία που θα διαβιβάσουν τα κράτη μέλη.